

A Műtárgyfelügyeleti Iroda 2008. évi munkája

Az előző évekhez hasonlóan 2008-ban is munkás, eredményes időszakot zárhatott a Hivatal műtárgyfelügyelete. A Műtárgyfelügyeleti Iroda a 2004 óta kialakult, és bejáratott gyakorlatnak megfelelően rendezett körülmények között dolgozhatott, és a 2008. július 1-ével – a szabályozásokat követve – bekövetkezett jelentős hivatali átszervezés sem okozott törést. Az átalakítás eredményeként többé már nem maga a *KÖH* lett a hatóság, hanem e tekintetben a *KÖH Műtárgyfelügyeleti Iroda*. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy az Irodát feladatait változatlanul hagyva – a korábban felettes szervezeti egységként működő Felügyeleti Igazgatóságot kiiktatva – főosztályi rangra emelték.

A folyamatos napi **hatósági és hivatali ügyeink** (védetté nyilvánítás, megszüntetés, kiviteli vagy restaurálási engedélyezés, felügyelet-szemlék, nyilvántartási munka stb.) 2008-ban az előző évhez hasonló számokat és munkát mutattak: az iktatásunk összesen mintegy 5.000 iratot regisztrált. Ezt a munkát igyekeztünk a korábbi tapasztalatok nyomán magas(abb) színvonalon, szak- és jogszerű(bb)en végezni.

A napi munkában a határidők folyamatos megtartása mellett a legfontosabb eredménynek a **védett tárgyaknál** folyamatosan végzett **műtárgyfelügyeleti tevékenységet** tarthatjuk. 2008-ban a műtárgyfelügyelők a felügyelet és a védettségek felülvizsgálata érdekében a napi munkában előkerülő ügyeken túl összesen 158 helyszíni ellenőrzést tartottak, ahol 2.325 tárgyat tekintettek meg. Emellett a folyamatban levő ügyekben is szükség volt helyszíni szemlék szervezésére (19 alkalommal, 2.202 db műtárgy megtekintésével), így az új védéseinknél és más eljárásunk rendes elemeként, vagy az év majd 300 művészeti és könyvárverésén tízezres nagyságrendben felkínált tárgyanyagban összesen 34 esetben több mint 243 védett tárggyal kapcsolatban is kellett intézkednünk. A műtárgyak védetté nyilvánítása és védettség megszüntetése kapcsán az előző évekhez hasonló arányokat tapasztalhattunk: 2008-ban 47 új védést mondtunk ki (többek között a koronázási jelvényekhez tartozó Palástét is!), míg 147 esetben szüntettünk meg korábbi védettségeket. A védettség mellett a műtárgyak **kiviteli engedélyezése** is fontos munkaterületünk, itt is a számok a korábbi évekhez hasonló folyamatokat mutatnak: összesen 694 db „engedélyt” adtunk ki, ebből 388 (56%) végleges, 165 (24%) ideiglenes engedély, míg 141 (20%) nem kiviteli engedélyköteles műtárgyhoz kiadott igazolás volt. A kimutatásban különösen is szembeötlő ez utóbbi, a jellemzően kortárs műalkotáshoz kiadott igazolások száma és aránya, ami az elmúlt két-három évben folyamatosan növekszik (a végleges kiviteli engedélyek rovására).

A védett műtárgyak adás-vétele esetén érvényesíthető **állami elővásárlási** joggal sajnos a 2008. évben sem tudtunk élni, mivel az éves költségvetésben erre nem volt keret, és forrást máshonnan sem sikerült szerezni.

Komoly eredménynek kell elkönyvelnünk a 2006 tavaszán megalakult hétagú, külső tanácsadó külső testületünknek, a **Kulturális Javak Bizottságának** (KJB) folyamatos és magas színvonalú munkáját. A KJB ezúttal is minden egyes új védelem ügyét megtárgyalta, s a 70 megtárgyalt ügyből – a korábbiakhoz hasonlóan, mintegy kétharmad arányban – találta az ügyeket kellően előkészítettnek, és foglalt állást a védetté nyilvánítás mellett. Elgondolkodtató ugyanakkor, hogy a 2008. évben az állásfoglalásoknak „csak” 86 %-a született egyhangú szavazás mellett, míg ugyanez a megelőző évben 98% (!) volt.

A műtárgyfelügyeleti munkánk legfiatalabb területén, a **kulturális javakkal kapcsolatos bűnügyi együttműködés és restitúció** terén ugyancsak jelentős eredményeket könyvelhetünk el. A vám- és rendőri szervekkel való napi együttműködésen, rendszeres szakmai segítségnyújtáson túl az év során újabb széleskörű adatgyűjtésbe kezdtünk (pl. Magyar Távírási Iroda [MTI] hírarchívuma). Ennek eredményeként a lopott műtárgyak adatait és fényképeit internetes honlapunkon (www.koh.hu) megjelenítő adatbázisban a lopott műtárgyak száma már túllépte a kétezret is. A rögzített adatoknak több mint harmadát, mintegy 800 festmény, szobor, könyv, óra stb. adatát 2008-ban vettük fel. Ehhez kapcsolódva

továbbra is rendszeresen küldtünk tájékoztatást (elektronikus hírlevél formában) most már több mint 150 címzettnek (aukciós házaknak, galériáknak, régiségkereskedőknek, magángyűjtőknek stb.) Az adatbázis és a hírlevél nyomán nekünk illetve az érintetteknek több mint egy tucat értékes festményt, grafikát, és szobrot is sikerült azonosítani, és eredeti tulajdonosának (köztük múzeumnak is!) visszajuttatni. A külföldi restitúció területén külön sikerként említjük annak a 1760 körül készült, tízmillió forintos értékű angol asztali órának az ügyét, amely egykor valamelyik főúri kastélyunk vagy gyűjteményünk díszje lehetett. Hónapokon át tartó küzdelem után végül sikerült elérni, hogy az óra még 2007-ben történt jogellenes kivitelét követően 2008-ra ismét hazánkba került, és immár – jogerősen is védetté nyilvánítva – a hazai szakmai körök (és remélhetőleg a közönség) számára is elérhetővé vált. E feladatkörhöz kapcsolódva vettünk részt 2008. decemberében a közgyűjtemények fegyveres biztonsági őrsege számára tartott képzésen is, a KÖH vonatkozó tevékenységét bemutatva és a szorosabb együttműködés lehetőségét keresve.

Még 2007 őszen megkezdett, de a 2010. évre is átnyúló folyamatos feladatunk volt a Pénzügyminisztérium Informatikai Szolgáltató Központ (PMISZK) és a Vám- és Pénzügyőrség irányításával, valamint további nyolc közigazgatási szerv részvételével folyó, az egyablakos vámügyintézés kialakítására irányuló projektben való részvétel. Ez a hivatalunk számára százmillió forint feletti összegű informatikai fejlesztést jelent, megcélozva a műtárgyak nyilvántartására illetve kiviteli engedélyezésére szolgáló különálló rendszerek összekapcsolását, korszerűsítését és külső elérését is. (Ennek keretében kerül sor a francia műkincsrendőrség lopott műtárgy nyilvántartó és kereső számítógépes rendszerének, a TREIMA 2-nek az átvételére is.) Az elmúlt évben a szakmai alapvetések (Igazgatási rendszerterv, Műszaki specifikáció) készültek el, valamint a vonatkozó közbeszerzési pályázat is kiírásra került.

Helyszíni ellenőrzéseinken túl igyekeztünk – munkánkat támogatandó – a **sajtó** minden ágának és más **rendezvényeknek** a nyilvánosságát is kihasználni. Természetesen ezt segítették az internetes honlapunkon megjelenített és folyamatosan frissített adatokon túl a már korábban kiadott nyomtatott tájékoztató anyagainknak az érintettekhez való közvetlen eljuttatása is. A műtárgyfelügyelet fontos eszközeként és hivatali munkánk részeként 2008-ban is több konferencián vettünk tevékenyen részt. 2008. áprilisában Budapesten az Equilor Fine Arts műkincsbefektetői tanácsadó cég által megrendezett, „*Művészet & Befektetés*” című, konferencián, míg októberben, Brüsszelben az EU tanácsadó bizottságának (*Műtárgyak Kivitele és Visszaszolgáltatása Bizottság - Committee on the Export and Return of Cultural Goods*) soros ülésén voltunk jelen. Pár héttel később Ogyesszában az ukrán társhatóságok által, az illegális műtárgyforgalom visszaszorítása érdekében megrendezett nemzetközi konferencián képviselhettük hazánkat, ahol előadásunk és eredményeink is elismerést arattak. A november végén (az egykori *Antik Enteriőr* utódjaként) *Budapest Art Fair* néven megrendezett művészeti és régiség kiállításról és vásárról ezúttal sem maradhattunk távol, hiszen itt minden alkalommal ügyfélkörünk jelentős része megfordul. Ezúttal is a 2006-ben bevált formát választottuk: a kiállítás előtérben, jól látható helyen egy tájékoztató pontot létesítettünk, ahol kivetítőn újonnan védetté nyilvánított műtárgyak fényképeivel váltakozva figyelemfelkeltő kérdéseket tettünk fel, alattuk kihelyezve a – választ megadó és – szabadon elvehető szóróanyagainkkal.

Mindezek mellett 2008-ban is folytatódott az egyetemi hallgatók **képzése**: pesti és vidéki művészettörténész, muzeológus és joghallgatók kaphattak betekintést a műtárgyak védelmébe. A 2006-ban megkezdett program folytatásaként hivatalunk műemlékes területével és külső szakemberekkel is összefogva a történelmi felekezetek lelkészei számára szervezett örökségvédelmi képzésekbe, konferenciákba is bekapcsolódtunk.

Eredményeink mellett meg kell említeni, hogy a **korábban** meglehetősen nagy számban, nem szakmai vagy már elavult szempontok alapján **védetté nyilvánított műtárgyállomány** sorsát átfogó módon most sem tudtuk rendezni, és ez továbbra is rengeteg munkánkat és energiánkat emésztette fel. Sajnos a 2008. év elején megindult átfogó örökségvédelmi **jogalkotási** folyamat is – rajtunk kívülálló okokból – elakadt, javaslatainkat, koncepciónkat a

minisztérium többszöri tárgyalás nyomán hiába fogadta el, a törvény és a rendeletek módosítása továbbra is csak terv maradt.

A 2008. év eredményének elsősorban a folyamatos, rendezett és – az adott keretkehez képest – hatékony munkavégzést kell tekinteni. Az évet ugyanis a korábbi, elsősorban 2005-2006. évekhez hasonló, látványos sikerek kevésbé jellemezték, hacsak a műtárgyügyet érintő, több évre is elhúzódó, átfogó informatikai fejlesztés pénzügyi háttérét biztosító Egyablakos projekt 2008. nyári szerződéskötését nem tekintjük ennek.